เอกสารเผยแพร่ผลงานวิชาการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา
ปีงบประมาณ 2569

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษาอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

เอกชัย อาญาพิทักษ์
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

https://skho.moph.go.th/oa

รายงานการวิจัย

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษาอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

เอกชัย อาญาพิทักษ์

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา และ 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก แบบสอบถามทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เท่ากับ 0.67 – 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Pearson Chi – Square และ Pearson Correlation

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.84 ส่วนใหญ่สมรส ร้อยละ 79.39 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่เป็น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 1 – 9 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทอื่น ๆ ในสังคม และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท ความรู้เกี่ยวกับโรคโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่ดี และพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ =1.56, SD=0.63)

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ (χ^2= 17.635, P = 0.024) และรายได้เฉลี่ย (χ^2= 13.856, P = 0.031) ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.289 ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.235 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ควรมีการส่งเสริมความรอบรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้ครบทุกกลุ่มวัย รวมทั้งส่งเสริมการสร้างความรอบรู้ในกลุ่มประชาชน ผู้นำชุมชน นักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

คำสำคัญ โรคไข้เลือดออก, ความรู้, พฤติกรรม, ทัศนคติ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคไข้เลือดออกเกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี ที่มียุงลายเป็นพาหะนำโรค โดยมีการระบาดครั้งแรก ที่ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี พ.ศ. 2497 โรคไข้เลือดออกมีอาการที่สำคัญ คือ ไข้สูง อ่อนเพลีย ปวดท้อง ถ่ายดำ มีจุดจ้ำเลือดตามร่างกาย อาจจะทำให้ช็อคหรือเสียชีวิตได้ ในด้านการรักษาโรคไข้เลือดออก ยังไม่มียาฆ่าเชื้อไวรัสเดงกี ปัจจุบันทำการรักษาแบบประคับประคองอาการ แนวทางการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออก คือ การป้องกันไม่ให้ยุงลายกัด โดยการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ตามมาตรการ 5 ป 1ข และมาตรการ 3 เก็บ 3 โรค ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งในปัจจุบันโรคไข้เลือดออกได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ไม่สามารถควบคุมได้ ถือเป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขระดับประเทศและระดับโลกที่ต้องช่วยดูแลในการป้องกันและควบคุมโรคเพื่อไม่ให้ประชาชนป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออก

ประเทศไทยมีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกปี 2567 จำนวน 105,250 ราย อัตราป่วย 159.15 ต่อแสนประชากร มีผู้ป่วยตายจำนวน 90 ราย โรคไข้เลือดออกพบได้ในทุกภาคของประเทศไทย ส่วนใหญ่พบในภาคใต้และภาคเหนือ [(1)] ในปี 2567 จังหวัดสงขลามีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 4,433 ราย อัตราป่วย 309.79 ต่อแสนประชากร [(2)]

อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2567 - วันที่ 31 ธันวาคม 2567 จำนวน 136 ราย อัตราป่วย 198.73 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปี เท่ากับ 199 เมื่อพิจารณาข้อมูลในปี 2566 มีจำนวนผู้ป่วยสูงกว่าข้อมูลย้อนหลัง ในเดือนพฤษภาคม 2561 ซึ่งมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 1 คน และเมื่อพิจารณาจากสถิติการเกิดโรคทุก 3 ปี ใน พ.ศ. 2556 และพ.ศ. 2559 พบว่า มีผู้ป่วยไข้เลือดออก จำนวน 90 คน และ 190 คน ตามลำดับ [(2)]

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออก 5 ปีย้อนหลัง

พ.ศ.	จำนวนประชากรกลางปี	จำนวนผู้ป่วย	อัตราป่วยต่อแสนประชากร
2563	69,429	609	877.16
2564	69,509	0	o
2565	69,546	24	34.51
2566	69,350	178	256.67
2567	68,433	136	198.73

ที่มา: งานระบาดวิทยาสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาทวี

จากสถาการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกที่มีอย่างต่อเนื่อง การป้องกันโรคไข้เลือดออกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ต้องอาศัยความรู้และทักษะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการควบคุมและการป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน โดยมีบทบาทที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพ การสื่อข่าวสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผนและประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตลอดจนการให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกคน ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมตามมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของกระทรวงสาธารณสุขปี พ.ศ. 2550 [3] เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านการสาธารณสุขพื้นฐาน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างถูกต้องตามหลักการด้านสาธารณสุขพื้นฐาน โดยภาครัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาฝึกอบรม และระบบส่งต่อผู้ป่วย โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก และให้มีการพัฒนาสาธารณสุขไปพร้อมกับการพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ ตลอดจนทำหน้าที่ประสานและดำเนินงานในกรมกองต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อมุ่งส่งเสริมให้มีการพัฒนาและยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีระดับสูงสุด กิจกรรมงานสาธารณสุขมูลฐานที่กำหนดให้ดำเนินการในทุก ๆ พื้นที่เป็นการดำเนินการบนพื้นฐานที่เชื่อในศักยภาพการบริหารจัดการขององค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเพื่อส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีสูงขึ้น

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชน รวมถึงการให้ความรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผลที่ได้จากการศึกษามาวางแผนการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

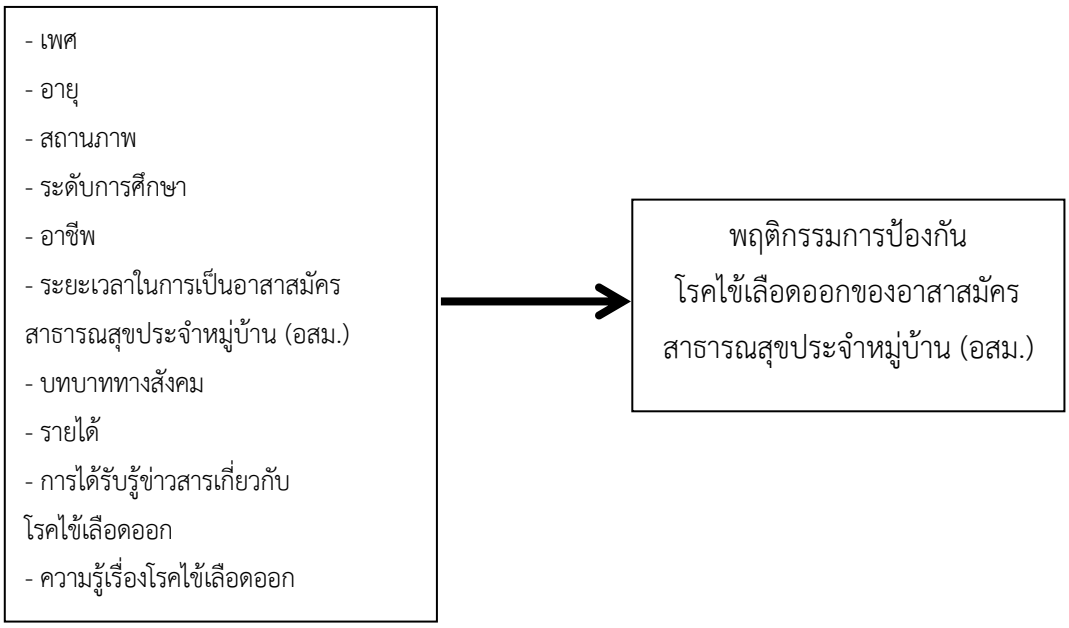
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

สมมติฐานการวิจัย (หากมี) ระบุเป็นข้อๆ

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาททางสังคม รายได้ ปัจจัยด้านการได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก และปัจจัยด้านทัศนคติ มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาในประชากรอำเภอนาทวี และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม รายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนาทวี จำนวน 1,132 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้สูตรของ Taro Yamane [4] จำนวน 296 คน

สูตร n = $\frac{N}{1+Ne^2}$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ ในการหาขนาดของกลุมตัวอย่างให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือ 0.05

รายละเอียดการแทนค่าเพื่อหากลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

$$\frac{1,132}{1+1,132(0.05)^2}$$

= 296 คน

โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ตามตาราง

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรแยกรายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ลำดับ	รพ.สต./PCU.	จำนวน อสม.	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	วังใหญ่	36	9
2	วังบวบ	90	24
3	นาหมอศรี	65	17
4	ลำชิง	46	12
5	ลำพด	63	16
6	ปลักหนู	90	24
7	ท่าประดู่	62	16
8	ทุ่งข่า	35	9
9	บ้านป็อง	53	14
10	บ้านทุ่ง	80	21
11	ทับช้าง	50	13
12	วังไทร	77	20
13	บ้านใหม่	103	27
14	นาปรัง	45	12
15	บ้านเก่า	48	13
16	จำลอง	35	19
17	เกาะจง	24	6
18	PCU รพ.นาทวี	130	34
รวม		**1,132**	**296**

โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

โดยใช้ประชากรอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และ PCU ทั้ง 18 แห่ง ในพื้นที่อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการคำนวณหาอัตราส่วน โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติดังนี้

1) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและหญิง

2) มีความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

3) ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา

4) เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในขณะสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ โดยการเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา แบบสอบถามสร้างขึ้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาททางสังคม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีจำนวน 20 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ผลการศึกษาความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โดยใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนของ Bloom [5] รายละเอียดดังนี้

80 - 100 % ระดับความรู้สูง

60 - 79.99 % ระดับความรู้ปานกลาง

0 - 59.99 % ระดับความรู้ต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ดังนี้

ความคิดเห็น	**คะแนน**	
	คำถามเชิงบวก	**คำถามเชิงลบ**
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การแปลความหมายเกี่ยวกับศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การจัดระดับการรับรู้ของ Best [6] โดยแบ่งระดับทัศนคติเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออก	**คะแนน**
ทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับน้อย	1.00 – 2.33
ทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง	2.34 – 3.67
ทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับดี	3.68 – 5.00

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ ดังนี้

การปฏิบัติ	คะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	5	1
ปฏิบัติส่วนใหญ่	4	2
ปฏิบัติบางครั้ง	3	3
ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	2	4
ไม่เคยปฏิบัติ	1	5

การแปลความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เป็นลักษณะของคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีเกณฑ์การพิจารณาเลือกคำตอบ ดังนี้

ระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก	คะแนน
พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับต่ำ	1.00 – 2.33
พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง	2.34 – 3.67
พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับสูง	3.68 – 5.00

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ความตรง (Validity)

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามและแบบวัดที่ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับนิยามความชัดเจนของการใช้ภาษาความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการวัด ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในเรื่องการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหาในเรื่องที่ต้องการวัดจากนั้นคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - Objective Congruence Index : IOC) เท่ากับ 0.67 – 1.00 แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.50 ขึ้นไปมาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (8-9)

3.2 อำนาจจำแนก (Discrimination)

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชาชนอำเภอจะนะ เนื่องจากเป็นอำเภอที่อยู่ใกล้เคียงกับอำเภอนาทวี จึงมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item - Total Correlation) โดยใช้โปรแกรม SPSS และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.3 วิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability)

โดยนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient - α) ด้วยสูตรครอนบาค (Cronbach' s Alpha) ใช้เกณฑ์ $\alpha \geq 0.70$[7] โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

4. การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ในการตรวจสอบเนื้อหาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำไปศึกษาวิจัย และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขรับรองที่ 102/2568 วันที่ให้การรับรอง 18 กันยายน 2568 วันที่หมดอายุใบรับรอง 17 กันยายน 2569

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในระหว่างเดือน กันยายน 2568 – ตุลาคม 2568 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาทวี ถึง หัวหน้าศูนย์บริการปฐมภูมิโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ อำเภอนาทวี และ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่ง เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือเขาประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ที่ลงไปเก็บข้อมูล

3. อบรมผู้ช่วยวิจัยเพื่อไปช่วยเก็บข้อมูลโดยเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งละ 1 คน จำนวน 18 คน และทดสอบความเข้าใจของผู้ช่วยวิจัยโดยใช้เวลาในการอบรม 1 วัน

4. ผู้ช่วยวิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถาม ทราบ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ ข้อมูลที่ได้ถือเป็นความลับส่วนบุคคลและไม่มีผลใด ๆ ทั้งสิ้น

5. เก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม อ่านแบบสอบถาม และตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หากผู้ตอบแบบสอบถามอ่านไม่ได้หรือไม่สะดวก ให้ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้อ่านให้ฟังหรือสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตรวจสอบเบื้องต้น ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ จากแบบสอบถามแต่ละฉบับ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล และค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์ Chi - Square และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation Coefficient) ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาโดยใช้การวิเคราะห์ Chi - Square และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ของ Hinkle D.E (7) ดังนี้

ค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่	0.00 - 0.30	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก
ค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่	0.31 - 0.50	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
ค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่	0.51 - 0.70	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่	0.71 - 0.90	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูง
ค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่	0.91 - 1.00	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา และ 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

โดยศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาททางสังคม และรายได้ ปัจจัยความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออก และทัศนคติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จำนวน 296 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95%

ผลการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรณีศึกษา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาครั้งนี้ 5 ประเด็น คือ 1) ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2) ผลการศึกษาความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออก 3) ผลการศึกษาทัศนคติของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก 4) ผลการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ 5) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาททางสังคม และรายได้ รวมรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	36	12.16
หญิง	260	87.84
อายุ (ปี)		
อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 29 ปี	12	4.05
อายุ 30 - 39 ปี	62	20.95
อายุ 40 - 49 ปี	93	31.42
อายุ 50 - 59 ปี	88	29.73
อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี	41	13.85
สถานภาพสมรส		
โสด	37	12.50
สมรส	235	79.39
หย่าร้าง	24	8.11
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	6	2.03
ประถมศึกษา	48	16.22
มัธยมศึกษาตอนต้น	51	17.23
มัธยมศึกษาตอนปลาย	103	34.80
อนุปริญญา	32	10.81
ปริญญาตรี	56	18.92
อาชีพ		
เกษตรกรรม	187	63.18
ค้าขาย	38	12.84
งานบ้าน	12	4.04
รับจ้าง	42	14.19
อาชีพอื่น ๆ	17	5.74
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)		
1 – 9 ปี	139	46.96
10 – 19 ปี	102	34.46
20 – 29 ปี	41	13.85
30 ปี ขึ้นไป	14	4.73

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
บทบาทอื่นในสังคม		
ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น	4	1.35
กลุ่มแม่บ้าน	97	32.77
กรรมการกองทุน	24	8.11
ไม่มีบทบาทอื่น ๆ	171	57.77
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	75	25.34
5,001 – 10,000	166	56.08
10,001 – 15,000	37	12.50
สูงกว่า 15,000	18	6.08

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.84 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 - 49 ปี ร้อยละ 31.42 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 34.80 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 79.39 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 63.18 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็น อสม. 1 – 9 ปี ร้อยละ 49.96 ส่วนใหญ่ ไม่มีบทบาทด้านอื่น ๆ ในสังคม ร้อยละ 57.77 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 56.08

2 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ดังนี้

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก (n = 296)

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก	ตอบถูก	ตอบผิด
1. โรคไข้เลือดออกเกิดจากยุงทุกชนิดที่มีเชื้อไข้เลือดออกกัด	190 (64.19)	106 (35.81)
2. ยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออก มีวงจรชีวิต 3 ระยะ คือ ไข่ลูกน้ำและตัวเต็มวัย	72 (24.32)	224 (75.68)
3. ยุงที่เป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออกมักออกหากินเวลากลางวันเท่านั้น	247 (83.45)	49 (16.55)
4. ลูกน้ำยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออกจะไวต่อแสงสว่างเมื่อถูกแสงสว่างจะหนีลงก้นภาชนะ	250 (84.46)	46 (15.54)
5. ยุงที่นำโรคไข้เลือดออกสามารถมีชีวิตอยู่ได้นาน 30 - 45 วัน	196 (66.22)	100 (33.78)
6. โรคไข้เลือดออกเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชนิด เด็งกี่	119 (40.20)	177 (59.80)

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก (n = 296)

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก	ตอบถูก	ตอบผิด
7. ยุงนำโรคไข้เลือดออกชอบอาศัยในบริเวณบ้านที่มีแสงสว่างส่องถึงและมีลมพัดผ่าน	181 (61.15)	115 (38.85)
8. อาการไข้กินยาแล้วไข้ไม่ลด และมีจุดแดงบริเวณผิวหนัง แขนขา และลำตัว เป็นอาการสงสัยว่าเป็นโรคไข้เลือดออก	256 (86.49)	40 (13.51)
9. โรคไข้เลือดออกสามารถติดต่อกันได้โดยทางหายใจ	249 (84.12)	47 (15.88)
10. หากสงสัยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ควรรับประทานยาแอสไพรินมารับประทานเพราะจะทำให้ไข้ลดลงเร็วขึ้น	229 (77.36)	67 (22.64)
11. เมื่อพบว่าผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกมีอาการอาเจียนและถ่ายอุจจาระเป็นสีดำ ควรพบแพทย์ด่วน เพราะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต	259 (87.50)	37 (12.50)
12. ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่อยู่ระยะช็อกอาจเสียชีวิตภายใน 24 - 48 ชั่วโมง	261 (88.18)	35 (11.81)
13. การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออกควรทำทุก 1 - 3 เดือน	147 (49.66)	149 (50.34)
14. ผงซักฟอก เกลือแกง น้ำส้มสายชู และน้ำเดือด สามารถใช้ทำลายลูกน้ำยุงพาหะในจานรองขาตู้กันมดได้	233 (78.72)	63 (21.28)
15. การพ่นหมอกควัน สามารถกำจัดลูกน้ำของยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออกได้	97 (32.77)	199 (67.23)
16. ลูกน้ำยุงลายพาหะนำโรคไข้เลือดออก ชอบอาศัยในแหล่งน้ำโสโครก ข้นดำ เท่านั้น	213 (71.96)	83 (28.04)
17. การป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกที่ได้ผลมากที่สุด คือ การพ่นหมอกควัน	167 (56.42)	129 (43.58)
18. เมื่อมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกละแวกใกล้เคียง ต้องเร่งทำลายลูกน้ำ ยุงพาหะนำโรค และป้องกันตนเองไม่ให้ถูกยุงกัด	269 (90.88)	27 (9.12)
19. การปล่อยปลาหางนกยูงในภาชนะเก็บกักน้ำ จะช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออกได้	272 (91.89)	24 (8.11)
20. การร่วมกันวางแผน ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นหน้าที่ของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	78 (26.35)	218 (73.65)

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา รายข้อ พบว่า ข้อที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ การปล่อยปลาหางนกยูงในภาชนะเก็บกักน้ำ จะช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ รองลงมา เมื่อมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกละแวกใกล้เคียง ต้องเร่งทำลายลูกน้ำ ยุงพาหะนำโรค และป้องกันตนเองไม่ให้ถูกยุงกัด และ ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่อยู่ระยะช็อกอาจเสียชีวิตภายใน 24 - 48 ชั่วโมง ร้อยละ 91.89, 90.88 และ 88.18 ตามลำดับ

ข้อที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตอบผิดมากที่สุด ได้แก่ ยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออกมีวงจรชีวิต 3 ระยะ คือ ไข่ลูกน้ำ และตัวเต็มวัย รองลงมา การร่วมกันวางแผน ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และการพ่นหมอกควัน สามารถกำจัดลูกน้ำของยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออกได้ ร้อยละ 75.68, 73.65 และ 67.23 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับความรู้เกี่ยวกับไข้เลือดออก (n = 296)

ระดับความรู้เกี่ยวกับไข้เลือดออก	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ระดับไม่ดี	73	24.66
ความรู้ระดับปานกลาง	132	44.59
ความรู้ระดับดี	91	30.74

คะแนนรวม $\bar{X}$ = 13.46 คะแนน S.D = 2.97

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับโรคโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาการความรู้ระดับดี และความรู้ระดับไม่ดี ร้อยละ 44.59, 30.74 และ 24.66 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

การศึกษาทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 4 ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296)

ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	ทัศนคติที่ดี		ทัศนคติปานกลาง		ทัศนคติไม่ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การป่วยโรคไข้เลือดออกเป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนมีโอกาสป่วยได้	92	31.08	55	18.58	149	50.34
2. การใส่ทรายอะเบทในน้ำใช้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	50	16.89	63	21.28	183	61.82
3. การกำจัดลูกน้ำยุงลายจะทำเฉพาะช่วงที่มีบุคคลในครอบครัวป่วยเป็นไข้เลือดออก	40	13.51	29	9.80	227	76.69
4. การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายสามารถป้องกันการป่วยโรคไข้เลือดออกได้	31	10.47	25	8.45	240	81.08
5. การสำรวจลูกน้ำยุงลายไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของ อสม.	80	27.03	45	15.20	171	57.77
6. การพบลูกน้ำยุงลายในบริเวณบ้าน เป็นเรื่องปกติ	65	21.96	50	16.89	181	61.15
7. การกำจัดลูกน้ำยุงลายเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	86	29.05	56	18.92	154	52.03
8. กิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกควรดำเนินการเมื่อพบผู้ป่วยในชุมชนมากกว่า 10 คน	108	36.50	34	11.49	154	52.03
9. โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่อันตรายต่อชีวิต	30	10.14	24	8.11	242	81.76
10. ทุกครัวเรือนควรมีส่วนร่วมในการกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านและรอบบ้านของตนเองเพื่อป้อกันโรคไข้เลือดออก	249	84.12	31	10.47	16	5.41

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เมื่อพิจารณาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ดีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทุกครัวเรือนควรมีส่วนร่วมในการกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านและรอบบ้านของตนเองเพื่อป้อกันโรคไข้เลือดออก รองลงมา กิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกควรดำเนินการเมื่อพบผู้ป่วยในชุมชนมากกว่า 10 คน และการป่วยโรคไข้เลือดออกเป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนมีโอกาสป่วยได้ ร้อยละ 84.12, 36.50 และ 31.08 ตามลำดับ ในส่วนทัศนคติที่ไม่ดีมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่อันตรายต่อชีวิต รองลงมา การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายสามารถป้องกันการป่วยโรคไข้เลือดออกได้ และการใส่ทรายอะเบทในน้ำใช้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร้อยละ 81.76, 81.08 และ 61.82 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296)

ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดอก	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. การป่วยโรคไข้เลือดออกเป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนมีโอกาสป่วยได้	1.81	0.88	ปานกลาง
2. การใส่ทรายอะเบทในน้ำใช้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	1.55	0.77	ไม่ดี
3. การกำจัดลูกน้ำยุงลายจะทำเฉพาะช่วงที่มีบุคคลในครอบครัวป่วยเป็นไข้เลือดออก	1.37	0.71	ไม่ดี
4. การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายสามารถป้องกันการป่วยโรคไข้เลือดออกได้			
5. การสำรวจลูกน้ำยุงลายไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของ อสม.	1.69	0.87	ปานกลาง
6. การพบลูกน้ำยุงลายในบริเวณบ้าน เป็นเรื่องปกติ	1.61	0.82	ไม่ดี
7. การกำจัดลูกน้ำยุงลายเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.77	0.87	ปานกลาง
8. กิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกควรดำเนินการเมื่อพบผู้ป่วยในชุมชนมากกว่า 10 คน	1.84	0.93	ปานกลาง
9. โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่อันตรายต่อชีวิต	1.28	0.64	ไม่ดี
10. ทุกครัวเรือนควรมีส่วนร่วมในการกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านและรอบบ้านของตนเองเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก	2.79	0.53	ดี

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ที่มีทัศนคติที่ดีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ทุกครัวเรือนควรมีส่วนร่วมในการกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านและรอบบ้านของตนเองเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก รองลงมา กิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกควรดำเนินการเมื่อพบผู้ป่วยในชุมชนมากกว่า 10 คน และการป่วยโรคไข้เลือดออกเป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนมีโอกาสป่วยได้ คะแนนเฉลี่ย 2.79, 1.84 และ 1.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ระดับทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296)

ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับดี	22	7.43
ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง	121	40.88
ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับไม่ดี	153	51.69

คะแนนรวม $\bar{X}$ = 1.11 คะแนน S.D = 0.33

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาระดับทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่ดี รองลงมาระดับปานกลาง และระดับดี ร้อยละ 51.69, 40.88 และ 7.43 ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

การศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 7 พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296)

พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	ไม่เคยปฏิบัติ		ปฏิบัติบางครั้ง		ปฏิบัติเป็นประจำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงรอบบริเวณบ้านและละแวกที่รับผิดชอบทุก 7 วัน	233	78.72	54	18.24	9	3.04
2. ท่านใส่เกลือ น้ำส้มสายชู หรือทรายอะเบทในจานรองขาตู้กันมด	200	67.75	62	20.95	34	11.49
3. ทำความสะอาดภาชนะเก็บกักน้ำในห้องน้ำห้องส้วมทุกสัปดาห์	264	89.19	27	9.12	5	1.69
4. เมื่อมีผู้ป่วยหรือสงสัยว่าเป็นโรคไข้เลือดออกท่านรีบแนะนำหรือพาไปพบแพทย์โดยด่วน	254	85.81	29	9.80	13	4.39
5. ท่านแนะนำวิธีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำให้กับคนในบ้านและคนอื่นในหมู่บ้าน	257	86.82	34	11.49	5	1.69
6. ใช้ฝาปิดภาชนะกักเก็บน้ำด้วยฝาปิดอย่างมิดชิดหลังการใช้น้ำทุกครั้งเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายเข้าไปวางไข่	257	86.82	30	10.14	9	3.04
7. ท่านแจ้งข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออกในชุมชนให้เพื่อนบ้านของท่านทราบ	248	83.78	42	14.19	6	2.03
8. ท่านทายากันยุง จุดยากันยุง หรือฉีดสเปรย์ไล่ยุง เพื่อป้องกันยุงกัด	220	73.32	68	22.97	8	2.70

ตารางที่ 7 พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296) (ต่อ)

พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	ไม่เคยปฏิบัติ		ปฏิบัติบางครั้ง		ปฏิบัติเป็นประจำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. ท่านกำจัดภาชนะที่ไม่ใช้/ขยะที่เป็นแหล่งขังน้ำ เช่น ถังพลาสติก กะละมัง ขวด ยางรถยนต์ที่ไม่ใช้ กะลา	258	87.16	32	10.81	6	2.03
10. ท่านมีส่วนร่วมในการกำจัดยุงนำไข้เลือดออกในบ้านและชุมชน	262	88.51	27	9.12	7	2.36

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติทุกครั้งมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านใส่เกลือ น้ำส้มสายชู หรือทรายอะเบท ในจานรองขาตู้กันมด รองลงมา เมื่อมีผู้ป่วยหรือสงสัยว่าเป็นโรคไข้เลือดออกท่านรีบแนะนำหรือพาไปพบแพทย์โดยด่วน และท่านสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงรอบบริเวณบ้านและละแวกที่รับผิดชอบทุก 7 วัน เท่ากับใช้ฝาปิดภาชนะกักเก็บน้ำด้วยฝาปิดอย่างมิดชิดหลังการใช้น้ำทุกครั้งเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายเข้าไปวางไข่ ร้อยละ 11.49, 4.39 และ 3.04 ตามลำดับ ในส่วนพฤติกรรมที่ไม่เคยปฏิบัติมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ทำความสะอาดภาชนะเก็บกักน้ำในห้องน้ำห้องส้วมทุกสัปดาห์ รองลงมาท่านมีส่วนร่วมในการกำจัดยุงนำไข้เลือดออกในบ้านและชุมชน และท่านกำจัดภาชนะที่ไม่ใช้/ขยะที่เป็นแหล่งขังน้ำ เช่น ถังพลาสติก กะละมัง ขวด ยางรถยนต์ที่ไม่ใช้ กะลา ร้อยละ 89.19, 88.51 และ 87.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n=296)

พฤติกรรมป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ท่านสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงรอบบริเวณบ้านและละแวกที่รับผิดชอบทุก 7 วัน	1.24	0.50	ต่ำ
2. ท่านใส่เกลือ น้ำส้มสายชู หรือทรายอะเบท ในจานรองขาตู้กันมด	1.44	0.69	ต่ำ
3. ทำความสะอาดภาชนะเก็บกักน้ำในห้องน้ำห้องส้วมทุกสัปดาห์	1.13	0.38	ต่ำ
4. เมื่อมีผู้ป่วยหรือสงสัยว่าเป็นโรคไข้เลือดออกท่านรีบแนะนำหรือพาไปพบแพทย์โดยด่วน	1.19	0.49	ต่ำ
5. ท่านแนะนำวิธีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำให้กับคนในบ้านและคนอื่นในหมู่บ้าน	1.15	0.40	ต่ำ
6. ใช้ฝาปิดภาชนะกักเก็บน้ำด้วยฝาปิดอย่างมิดชิดหลังการใช้น้ำทุกครั้งเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายเข้าไปวางไข่	1.16	0.44	ต่ำ
7. ท่านแจ้งข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออกในชุมชนให้เพื่อนบ้านของท่านทราบ	1.18	0.44	ต่ำ
8. ท่านทายากันยุง จุดยากันยุง หรือฉีดสเปรย์ไล่ยุง เพื่อป้องกันยุงกัด	1.28	0.51	ต่ำ
9. ท่านกำจัดภาชนะที่ไม่ใช้/ขยะที่เป็นแหล่งขังน้ำ เช่น ถังพลาสติก กะละมัง ขวด ยางรถยนต์ที่ไม่ใช้ กะลา	1.15	0.41	ต่ำ
10. ท่านมีส่วนร่วมในการกำจัดยุงนำไข้เลือดออกในบ้านและชุมชน	1.14	0.49	ต่ำ

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่มีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ใส่เกลือ น้ำส้มสายชู หรือทรายอะเบท ในจานรองขาตู้กันมด รองลงมา ทายากันยุง จุดยากันยุง หรือฉีดสเปรย์ไล่ยุง เพื่อป้องกันยุงกัด และสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงรอบบริเวณบ้านและละแวกที่รับผิดชอบทุก 7 วัน คะแนนเฉลี่ย 1.44, 1.28 และ 1.24 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ระดับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n = 296)

พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับสูง	1	0.34
พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง	32	10.81
พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับต่ำ	263	88.85
คะแนนรวม $\bar{X}$ = 1.56 คะแนน S.D = 0.63		

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ รองลงมาระดับปานกลาง และระดับดี ร้อยละ 88.85, 10.81 และ 0.34 ตามลำดับ

5. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา และประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และ ประเด็นที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก รายละเอียด ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยใช้สถิติ Chi - square โดยการวิเคราะห์ปัจจัยด้าน เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด และการมีโรคประจำตัว รายละเอียดตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 10 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา (n = 296)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการป้องกันระดับต่ำ		พฤติกรรมการป้องกันระดับกลาง		พฤติกรรมการป้องกันระดับสูง		χ^2	df	P - value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
เพศ									
ชาย	32	10.81	4	1.35	0	0.00	0.142	2	0.932
หญิง	231	78.04	28	9.46	1	0.40			
อายุ									
≤ 29 ปี	12	4.05	0	0.00	0	0.00	17.635	8	0.024
30 - 39 ปี	55	18.58	7	2.35	0	0.00			
40 - 49 ปี	74	25.00	18	6.08	1	0.34			74
50 - 59 ปี	86	29.05	2	0.68	0	0.00			
≥ 60 ปี	36	9.09	5	1,69	0	0.00			
สถานภาพ									
โสด	35	11.82	2	0.68	0	0.00	2.257	4	0.689
สมรส	208	70.27	26	8.78	1	0.34			
หย่าร้าง	20	6.76	4	1.35	0	0.00			
การศึกษาสูงสุด									
ต่ำกว่าประถมศึกษา	6	2.03	0.00	0.00	0.00	0.00	7.088	10	
ประถมศึกษา	41	13.85	7	2.36	0	0.00			
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	14.53	8	2.70	0	0.00			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	90	30.41	12	4.05	1	0.34			
อนุปริญญา	30	10.14	2	0.68	0	0.00			
ปริญญาตรีขึ้นไป	53	17.91	3	1.01	0	50.00			

ตารางที่ 10 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา (n = 296) (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการป้องกันระดับต่ำ		พฤติกรรมการป้องกันระดับกลาง		พฤติกรรมการป้องกันระดับสูง		χ^2	df	P - value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
อาชีพ									
เกษตรกรรม	167	56.42	20	6.76	0	0.00	9.628	8	0.292
ค้าขาย	32	10.81	5	1.69	1	0.34			
งานบ้าน	10	3.38	2	0.68	0	0.00			
รับจ้าง	37	12.50	5	1.69	0	0.00			
อาชีพอื่น ๆ	17	5.74	0	0.00	0	0.00			
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)									
1 – 9 ปี	122	41.22	16	5.41	1	0.34	2.989	6	0.810
10 – 19 ปี	90	30.41	12	4.05	0	0.00			
20 – 29 ปี	39	13.18	2	0.68	0	0.00			
30 ปี ขึ้นไป	12	4.05	2	0.68	0	0.00			
บทบาทอื่น ๆ ในสังคม									
ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น	4	1.35	0	0.00	0	0.00	4.533	6	0.605
กลุ่มแม่บ้าน	85	28.72	12	4.05	0	0.00			
กรรมการกองทุน	24	8.11	0	0.00	0	0.00			
ไม่มีบทบาทอื่นๆ	150	50.68	20	7.76	1	0.34			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน									
≤ 5,000	72	24.32	2	0.68	1	0.34	13.856	6	0.031
5,001 – 10,000	146	49.32	20	6.76	0	0.00			
10,001 – 15,000	32	10.81	5	1.69	0	0.00			
> 15,000	13	4.39	5	1.69	0	0.00			

ใช้สถิติ Chi-square, p - value <0.05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาทอื่น ๆ ในสังคม และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ปัจจัยด้านอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.024 และ 0.031 ตามลำดับ

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) รายละเอียดตาม ตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา (n = 296)

ปัจจัยพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	r	P - value	ระดับความสัมพันธ์
ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก	0.289**	0.000	ต่ำ
ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	0.235**	0.000	ต่ำ

ใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์ Pearson's correlation Coefficient, p<0.01

จากตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ (r = 0.289)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ (r = 0.235)

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล 8 ประเด็น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาทอื่น ๆ ในสังคม และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การศึกษาปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนี้

1. พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากการบทบาทในการควบคุมโรคไข้เลือดออกในปัจจุบันได้ถ่ายโอนภารกิจการควบคุมโรคให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ อสม. มีความเข้าใจว่าไม่ใช่บทบาทของตนเองส่งผลให้การปฏิบัติตนในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล 8 ประเด็น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บทบาทอื่น ๆ ในสังคม และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในระดับสูง คือ กลุ่มอายุ 40 - 49 ปี ซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อตนเอง และต้องเป็นผู้นำในครอบครัวทำให้มีพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกสูงกว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มวัยอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บังอร สมดี[9] ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในประชากร อายุ 10 -14 ปี ตำบลจาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผลการศึกษา พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากว่ารายได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต รวมทั้งในการดำเนินงานอาจจะมีค่าใช้จ่ายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธวัชชัย ยืนยาว, เพ็ญณภา บุญเสริม และปริตา บุราคร[10]

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เนื่องจากความรู้จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของชัยยุทธ ไชโย[11] ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวมทั้งการศึกษาของธวัชชัย ยืนยาว, เพ็ญณภา บุญเสริม และปริตา บุราคร[10] ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) จังหวัดสุรินทร์ ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก และการศึกษาของ วิวัฒนาการ คำแปง, กรรณิการ์ อินต๊ะวงศ์ และจักรกฤษณ์ วังราษฎร์[12] ที่ศึกษาเรื่องความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดลำปาง ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกกับ พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เนื่องจากการที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีทัศนคติที่ดี จะนำไปสู่ความตระหนักในการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัชชัย ยืนยาว, เพ็ญณภา บุญเสริม และปุริตา บุราคร[10] ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) จังหวัดสุรินทร์ ที่พบว่า ทัศนคคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก รวมทั้งการศึกษาของพุฒิพงศ์ มากมาย และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ[13] ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤดิกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย ที่พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการป้องกันและแก้ไขโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา พบว่า อายุ รายได้ ความรู้ และทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนั้นควรมีการส่งเสริมความรอบรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในกลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้ครบทุกกลุ่มวัย รวมทั้งส่งเสริมการสร้างความรอบรู้ในกลุ่มประชาชน ผู้นำชุมชน นักเรียน เพื่อให้การความรู้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีความถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

1. กองโรคติดต่อนำโดยแมลง. รายงานประจำปี 2567. กรุงเทพ: กอง; 2557.
2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาทวี. สรุปรายงานระบาดวิทยา ปี 2567. สงขลา: สำนักวานสาธารณสุข; 2557.
3. กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. หลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข ปีพุทธศักราช 2550. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรดิเอชัน จำกัด; 2550.
4. Taro Yamane. Statistics: an introductory analysis. New York: Harper. & Row; 1973.
5. Bloom, B.S. Taxonomy of Educational Objectives, the classification of educational goals - Handbook 1: Cognitive Domain. New York: McKay; 1956.
6. Best, I. W. Reseurch in Eilucution (3 rd ed.). New Jersey: Prentice hall Inc; 1997.
7. สุวิผล ติรกานันท์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
8. มัณฑนา อินทุสมิต. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2546.
9. บังอร สมดี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในประชากร อายุ 10 - 14 ปี ตำบลจาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. ว. วิชาการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 8 จังหวัดอุดรธานี 2568; 3 (3): 1 - 17.
10. ธวัชชัย ยืนยาว, เพ็ญณภา บุญเสริม และปุริตา บุราคร. ปัจจัยที่มีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดสุรินทร์. ว. การแพทย์โรงพยาบาลศรีษะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ 2567; 39 (1): 67 – 76.

11. ชัยยุทธ ไชโย. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร. ว. วิชาการเพื่อการพัฒนาระบบสุขภาพปฐมภูมิและสาธารณสุข 2568; 3 (1) : 202 – 216.
12. วิวัฒนาการ คำแปง, กรรณิการ์ อินต๊ะวงศ์ และจักรกฤษณ์ วังราษฎร์. ความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดลำปาง. ว. สาธารณสุขและนวัตกรรม2568; 5 (1): 1-14.
13. พุฒิพงศ์ มากมาย และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย. ว. วิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก 2566; 10 (2): 108-118.